

PROGRAM DZIAŁANIA PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI PRACY NA 2009 ROK

Państwowa Inspekcja Pracy jest podległym Sejmowi RP organem nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej. Zakres działania i uprawnień PIP określa ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. nr 89, poz. 589).

Nadzorem inspekcji pracy w sferze bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalności zatrudnienia objęci są nie tylko pracodawcy, ale także przedsiębiorcy, na rzecz których wykonywana jest praca przez osoby fizyczne, w tym przez osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek.

*Inspekcja pracy realizuje ustawowe zadania zgodnie z **jednorocznymi i długofalowymi programami działania**. Program działania Państwowej Inspekcji Pracy jest podstawowym dokumentem, w którym określone są kierunki i metody pracy urzędu.*

*W 2009 r. realizowany będzie III etap **długofalowego programu działań PIP na lata 2007-2009**, który ujmuje kluczowe zagadnienia dla ochrony pracy oraz **program roczny**.*

Zgodnie z ustawowymi kompetencjami, Państwowa Inspekcja Pracy reaguje na każdy sygnał naruszenia norm praworządności i przepisów bezpieczeństwa pracy. Na coraz większą skalę podejmujemy działania prewencyjne-promocyjne, które uzupełniają i wzmacniają kontrole i nadzór, m.in. poprzez kształtowanie wśród społeczeństwa nawyków bezpiecznego stylu pracy. Taka strategia odpowiada standardom przyjętym przez inspekcje pracy krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Różnorodność i rozległość zadań przewidzianych do realizacji przez Państwową Inspekcję Pracy w 2009 r. sprawiają, że podstawowy cel działań urzędu – poprawa stanu przestrzegania prawa pracy - wymaga skoordynowanych przedsięwzięć wszystkich podmiotów funkcjonujących w obszarze ochrony pracy. Z roku na rok coraz większe znaczenie ma współpraca inspekcji z partnerami, tak krajowymi, jak i z zagranicy, dla osiągnięcia jak najlepszych efektów w procesie poprawy warunków pracy i stanu praworządności. Przewidujemy w 2009 r. rozszerzenie współpracy z innymi organami nadzoru nad warunkami pracy,

jednostkami naukowo-badawczymi, partnerami społecznymi, a także z samorządami terytorialnymi.

Przemawiają za tym przede wszystkim intensywne zmiany na rynku pracy, m.in. upowszechnianie się niepracowniczych form zatrudnienia, co prowadzi często do wielu naruszeń przepisów, migracja pracowników oraz zjawisko pracy na czarno. Zmiany te nie są właściwe wyłącznie dla Polski – odzwierciedlają tendencje panujące na rynkach pracy rozszerzonej Europy.

Zwłaszcza problematyka nielegalnego zatrudnienia, które towarzyszy gospodarkom świata, wymaga współpracy i zharmonizowania działań inspekcji na forum europejskim. Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej polski rynek pracy stał się również częścią systemu, w ramach którego mogą swobodnie przemieszczać się pracownicy. Z drugiej zaś strony, w następstwie integracji europejskiej - wielu fachowców, np. z branży budowlanej, zdecydowało się na emigrację zarobkową, co spowodowało konieczność zatrudnienia na ich miejsce w wielu przypadkach pracowników niewykwalifikowanych, i przełożyło się na obniżenie poziomu bezpieczeństwa pracy.

W procesie kontrolnym szczególny nacisk położymy na specjalizację inspektorów pracy, ponieważ profesjonalizm działań gwarantuje właściwy poziom skuteczności Państwowej Inspekcji Pracy.

Szczególną uwagę poświęcimy także prewencji wypadkowej, gdyż w dalszym ciągu wiedza w tym zakresie jest, zwłaszcza wśród pracodawców w małych zakładach – niewystarczająca. Wzrost liczby wypadków, obserwowany na przestrzeni ostatnich kilku lat, uzasadnia potrzebę podejmowania nowych i kontynuowania sprawdzonych projektów, takich jak – kampanie prewencyjno-kontrolne czy programy edukacyjne, kierowane głównie do pracodawców małych i średnich firm w działach gospodarki charakteryzujących się wysokim ryzykiem zawodowym.

Ważnym przesłaniem działań PIP jest uświadamianie pracodawcom nieuniknionych kosztów złych warunków pracy, tak w wymiarze moralnym, jak i ekonomicznym, które ponosi całe społeczeństwo.

PROGRAM DZIAŁANIA - priorytety

Programując zakres działań, szczegółowo przeanalizowano:

- wyniki dotychczasowej działalności kontrolno-nadzorczej i prewencyjnej;
- dane statystyki publicznej w zakresie wypadków przy pracy i warunków pracy;
- propozycje do *Programu* zgłoszone przez ministerstwa i urzędy centralne, organa nadzoru i kontroli warunków pracy, stowarzyszenia, związki zawodowe, organizacje pracodawców, ośrodki naukowo-badawcze.

W *Programie* uwzględnione zostały:

- uwagi i zalecenia Rady Ochrony Pracy;
- uwagi i zalecenia komisji sejmowych, w tym Komisji do Spraw Kontroli Państwowej oraz Komisji Polityki Społecznej i Rodziny;
- plany działania Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy oraz Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Bilbao.

Przyjęte przez PIP **priorytety** koncentrują się na najistotniejszych dla zatrudnionych problemach, mierzonych skalą ujawnianych przez inspektorów nieprawidłowości, w tym w wyniku rozpatrywanych przez PIP skarg oraz interwencji podejmowanych w następstwie sygnałów o drastycznych naruszeniach prawa pracy; także dane statystyki publicznej i światowe tendencje charakteryzujące działania na rzecz ochrony pracy stanowiły istotne źródło informacji przy formułowaniu niniejszych priorytetów:

- 1. Koncentracja działań kontrolno-nadzorczych na dziedzinach gospodarki i konkretnych zakładach charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych.**
- 2. Poprawa praworządności w stosunkach pracy, w szczególności przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym.**
- 3. Podejmowanie na coraz szerszą skalę działań o charakterze prewencyjnym, w tym promocja zagadnień ochrony pracy.**

PROGRAM DŁUGOFALOWY

Program PIP na lata 2007-2009 ujmuje zadania priorytetowe dla ochrony pracy i ze względu na wagę problemów – nadaje im **formę kompleksowych działań o charakterze kontrolnym i doradczo-prewencyjnym.**

III etap długofalowego programu działań PIP realizowany w **2009 r.** określa **następujące zadania kontrolno-nadzorcze i prewencyjne:**

1. Kontrole przestrzegania przepisów dotyczących **wynagrodzeń** i innych świadczeń pracowniczych;

Jak wynika z kontroli PIP, skala naruszeń przepisów w tym zakresie jest znaczna, mimo sukcesywnie zmniejszającego się odsetka kontrolowanych pracodawców, którzy dopuszczają się nieprawidłowości (w 2007 r. co czwarty skontrolowany podmiot naruszał ww. przepisy, w 2006 r. – co trzeci).

2. Kontrole przestrzegania przepisów o **czasie pracy** w transporcie:

- drogowym (z uwzględnieniem transportu miejskiego),
- szynowym,
- lotniczym,
- morskim;

Statystyki wypadkowe i wyniki kontroli (w tym PIP i Inspekcji Transportu Drogowego) świadczą o tym, że firmy zajmujące się transportem drogowym często łamią przepisy o czasie pracy, ograniczając w ten sposób do minimum koszty pracy, co prowadzi często do tragicznych w skutkach wypadków z udziałem prowadzących pojazdy, pasażerów i innych użytkowników dróg. Do PIP docierają także sygnały o naruszaniu przepisów o czasie pracy w transporcie lotniczym, szynowym i morskim.

3. Działania nadzorczo-prewencyjne w zakładach eksploatujących **obrabiarki do metali**, w zakresie przestrzegania **wymagań minimalnych** dla maszyn i urządzeń technicznych;

Maszyny i inne urządzenia techniczne stanowią jedno z głównych źródeł czynników niebezpiecznych w miejscu pracy, a obowiązek spełniania przez nie wymagań określonych w *rozporządzeniu Ministra Gospodarki w sprawie minimalnych wymagań bhp w zakresie użytkowanych maszyn przez pracowników w miejscu pracy* nie zawsze jest respektowany.

4. Kontrole stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych (**wzmoczony nadzór**).

Wzmocnionym nadzorem PIP objęte są zakłady różnych branż (o wysokich wskaźnikach zagrożeń zawodowych, wypadków przy pracy i chorób zawodowych), wytypowane przez okręgowe inspektoraty pracy.

Zadania ujęte w programie wieloletnim będą realizowane przez wszystkie okręgowe inspektoraty i koordynowane centralnie przez Główny Inspektorat Pracy.

PROGRAM ROCZNY

Oprócz działań długofalowych, przygotowano także roczny plan zadań uwzględniający:

Kontrole koordynowane centralnie przez Główny Inspektorat Pracy.

Prowadzone będą w obszarach charakteryzujących się znaczną skalą naruszeń prawa lub występowaniem problemów wymagających skoordynowanych działań urzędu w skali kraju.

Kontrole realizowane w ramach współpracy wybranych okręgowych inspektoratów.

Koordinatorem poszczególnych kontroli tematycznych będzie jeden z okręgów uczestniczących w ich realizacji.

Zadania własne okręgowych inspektoratów pracy.

Dotyczą problemów nieuwjętych w zadaniach koordynowanych centralnie lub w ramach współdziałania kilku okręgowych inspektoratów pracy, a mających – według rozpoznania poszczególnych okręgów – istotne znaczenie na terenie objętym ich właściwością terytorialną.

* * *

Wśród ujętych w planie rocznym i **koordynowanych centralnie** zadań przewiduje się:

- działania nadzorczo-prewencyjne w **budownictwie** obejmujące:
 - **bhp na placach budów**, w tym bhp przy budowie i remontach **dróg i autostrad**,
 - przestrzeganie prawa pracy, w tym bhp przy realizacji inwestycji związanych z **EURO 2012**.

Wyniki kontroli PIP oraz niepokojący wzrost liczby wypadków w budownictwie (w I półroczu 2008 r. o blisko 1/3 wzrosła liczba ofiar śmiertelnych w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku) – uzasadniają dalsze intensywne działania, z uwzględnieniem prac na wysokości, prac ziemnych, które generują duże zagrożenia wypadkowe. W związku z realizowaniem inwestycji na EURO 2012 – inspekcja obejmie kontrolami w skali całego kraju także prace drogowe. Dynamicznemu wzrostowi inwestycji budowlanych niestety nie zawsze towarzyszy respektowanie prawa.

W 2009 r. rozpocznie się ponadto trzyletnia ogólnopolska kampania prewencyjna, ukierunkowana na ograniczenie liczby wypadków powodowanych poślizgnięciem się i upadkiem (w tym z wysokości).

- bezpieczeństwo pracy w **samochodowych warsztatach mechanicznych i lakierniczych**:

- przestrzeganie przepisów bhp – kontrole ogólne (*temat będzie realizowany we współpracy z UDT*),

- przestrzeganie przepisów dot. chemikaliów, w tym rozporządzenia **REACH**;

Kontrole umożliwią szczegółową analizę stanu bhp oraz przygotowania branży do nowych regulacji dot. chemikaliów, dając jednocześnie odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu pracodawcy respektują przepisy REACH, tj. *rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów*. Dla nowych wymagań dot. substancji i preparatów chemicznych, które w Polsce obowiązują od 1 czerwca 2007 r., przewiduje się 11-letni okres wdrażania.

- kontrole przestrzegania przepisów bhp - związanych z występowaniem w miejscu pracy szkodliwych czynników biologicznych i chemicznych – w **zakładach opieki zdrowotnej**.

Dotychczasowe kontrole w zakładach opieki zdrowotnej wykazały poważne zaniedbania pracodawców, m.in. w zakresie oceny ryzyka związanego z zawodowym narażeniem na czynniki biologiczne i czynniki chemiczne oraz stosowaniem odpowiednich do tych zagrożeń środków ochronnych. Z tego też względu oraz z uwagi na wzrost zachorowalności na choroby zawodowe wskazany jest stały nadzór ze strony PIP.

- kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bhp w placówkach **handlowych** (w tym wielkopowierzchniowych).

Od 1999 r. kontrole placówek handlowych stanowią stały temat w działalności kontrolno-nadzorczej Państwowej Inspekcji Pracy. Konieczność kontynuowania czynności kontrolnych wynika ze znacznej liczby ujawnionych w minionych latach nieprawidłowości i skarg zgłaszanych do PIP z tego sektora. Efektem stałego nadzoru inspekcji w placówkach handlowych jest stopniowa poprawa przestrzegania uprawnień pracowniczych, jakkolwiek skala naruszeń prawa jest nadal duża.

- kontrole przestrzegania przez agencje zatrudnienia przepisów **ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy**.

Ujawnione przez PIP liczne nieprawidłowości w wyniku kompleksowych kontroli w I. 2007 i 2008 (np. nielegalne prowadzenie agencji, bezprawne pobieranie opłat za pośrednictwo pracy) potwierdzają potrzebę kontynuowania działań kontrolnych.

- kontrole spełniania **wymagań zasadniczych** przez producentów i dostawców:
 - maszyn i urządzeń do produkcji materiałów drogowych, budowy, naprawy i utrzymania dróg,
 - środków ochrony indywidualnej twarzy i oczu oraz głowy.

Wzrost liczby realizowanych projektów inwestycyjnych ma wpływ na zwiększenie zapotrzebowania na ww. maszyny i urządzenia, a także środki ochrony twarzy i oczu oraz głowy. Tymczasem poziom przestrzegania przepisów w zakresie spełniania wymagań zasadniczych przez producentów i dostawców tej grupy wyrobów jest zróżnicowany. Stosownie do zapisów *ustawy z 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności*, Państwowa Inspekcja Pracy będzie kontynuowała ww. działania w ramach *nadzoru rynku*.

* * *

Zadania **realizowane w ramach współpracy kilku okręgów** (i koordynowane przez jeden z nich) uwzględniają następujące tematy:

- **Przyjazne środowisko pracy;**

Działania kontrolne przeprowadzimy m.in. w wielkich korporacjach, zwracając szczególną uwagę na przestrzeganie przepisów o czasie pracy – w związku z sygnałami o zmuszaniu pracowników do pracy w godzinach nadliczbowych – a także innych norm zagwarantowanych w prawie pracy; zbadamy w jakim stopniu korporacyjni pracodawcy zapewniają zatrudnionym przyjazne i zgodne z prawem środowisko pracy. Kontrolami w tym zakresie obejmujemy także mniejsze firmy różnych branż.

- **Przestrzeganie przepisów prawnej ochrony pracy i bhp w bankach;**

Kontynuacja działań ujętych w planie pracy PIP na lata 2007 i 2008. Przedmiotem uwagi inspektorów będą m.in. zagadnienia czasu pracy i respektowania prawa do urlopu, a także bezpieczeństwa pracy, w tym przy monitorach ekranowych.

- Bezpieczeństwo pracy w **górnictwie podziemnym**, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki przestrzegania zasad bhp przy pracach związanych z **transportem podziemnym**;
- Przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym bhp w **podmiotach gospodarczych świadczących usługi na rzecz zakładów górniczych**:
 - w wyrobiskach podziemnych,
 - na powierzchni.

Statystyki wypadków przy pracy i chorób zawodowych świadczą o tym, że pracę w górnictwie cechuje największe ryzyko wystąpienia wypadku; tylko w okresie I-VIII 2008 r. w kopalniach węgla kamiennego przy pracach związanych z transportem podziemnym zginęło 7 osób. Ze względu na skalę ujawnionych dotychczas nieprawidłowości kontynuowane będą ponadto kontrole firm świadczących usługi na rzecz zakładów górniczych.

Tematy realizowane będą we współpracy z WUG, a także UDT.

- Przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy w **samodzielnych podmiotach gospodarczych** wydzielonych w ramach restrukturyzacji z **elektrowni i elektrociepłowni energetyki zawodowej**;

Zakłady te prowadzą na ogół działalność remontową, usługi z zakresu elektroenergetyki, automatyki, co jest związane ze znacznymi zagrożeniami, potęgowanymi nieprzestrzeganiem procedur wymaganych przy eksploatacji urządzeń i sieci energetycznych.

- Przestrzeganie przepisów bhp w zakładach wymienionych w rejestrze potencjalnych sprawców **poważnych awarii przemysłowych**, w których niebezpieczne substancje chemiczne występują w ilościach mniejszych niż w zakładach zwiększonego ryzyka.

W 2008 r. inspektorzy pracy kontrolowali zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Zasadne jest kontynuowanie kontroli w grupie tych zakładów, gdzie niebezpieczne substancje występują w ilościach mniejszych niż w zakładach zwiększonego ryzyka, a mimo to mogą spowodować poważną awarię.

- Przestrzeganie przepisów regulujących **transport ręczny w placówkach pocztowych**:
 - placówki Poczty Polskiej,
 - pozostałe placówki pocztowe.

Przeprowadzenie kontroli w skali całego kraju uzasadniają liczne sygnały o nieprawidłowościach, w tym skargi od byłych pracowników Poczty. Równolegle będzie prowadzona

kampania „Mniej dźwigaj” ukierunkowana na ograniczenie dolegliwości związanych z układem mięśniowo-szkieletowym pracowników.

Ze względu na skalę i rodzaj naruszeń prawa ujawnianych w czasie dotychczasowych kontroli (zarówno planowych, jak i rutynowych) oraz otrzymywane sygnały o nieprawidłowościach – okręgowe inspektoraty będą także współdziałały przy realizacji kontroli obejmujących problematykę: czynników szkodliwych dla zdrowia pracowników w zakładach **pralniczych**, bezpieczeństwa i higieny pracy w **placówkach oświatowych**, przy **pozyskiwaniu drewna** i innych pracach w **leśnictwie** (z uwzględnieniem poprawności doboru środków ochrony indywidualnej), przestrzegania przepisów prawnej ochrony pracy i bhp w **gospodarstwach ogrodniczych**, a także - w zakresie stosowania ustawy o **zakładowym funduszu świadczeń socjalnych** przez pracodawców spoza sfery budżetowej oraz przestrzegania uprawnień pracowniczych w jednostkach organizacyjnych, objętych **ponadzakładowymi układami zbiorowymi pracy**, których postanowienia przez ponad 5 lat nie były – protokołami dodatkowymi – dostosowane do zmian w przepisach prawa.

Wszystkie kontrole programowe, zarówno koordynowane centralnie, jak i przewidziane w ramach współpracy wybranych okręgów, realizowane będą wg jednolitych zasad, co umożliwi uzyskanie porównywalnych wyników i sformułowanie miarodajnych wniosków.

* * *

Znaczną część zadań inspekcji stanowią działania wynikające bezpośrednio z zapisów ustawowych. Są to zwłaszcza zadania związane z:

- **badaniem okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy** (corocznie inspektorzy badają wszystkie zgłoszone wypadki śmiertelne, ciężkie i zbiorowe, a także część lżejszych);
- **oceną zgodności wykonania obiektu z projektem budowlanym;**
- kontrolą przestrzegania przepisów dot. **zatrudniania niepełnosprawnych**:
 - w zakładach posiadających status zakładu pracy chronionej lub ubiegających się o nadanie takiego statusu;
 - w zakładach posiadających status zakładu aktywności zawodowej lub ubiegających się o przyznanie ww. statusu;

- w innych zakładach – tworzących stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych.

W ramach codziennych, **rutynowych kontroli** realizowane będą także zadania obejmujące problematykę:

- uprawnień pracowników związanych z **rodzicielstwem**;
- profilaktycznych **badan lekarskich**,
- **szkoleń** w dziedzinie bhp,
- funkcjonowania **służby bhp**,
- oceny **ryzyka zawodowego**,
- **konsultacji** w zakresie bhp oraz komisji bhp.

Kontrole **legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej** będą skoncentrowane na następujących zagadnieniach:

1. Kontrola legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, wykonywania działalności oraz kontrola przestrzegania obowiązku:
 - informowania powiatowych urzędów pracy przez bezrobotnych o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności,
 - opłacania składek na Fundusz Pracy,
 - dokonania wpisu do rejestru agencji zatrudnienia - działalności, której prowadzenie jest uzależnione od uzyskania wpisu do tego rejestru,
 - prowadzenia agencji zatrudnienia zgodnie z warunkami określonymi w przepisach *ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*.
2. Kontrola legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców.
3. Ściganie wykroczeń, o których mowa w art. 119-123 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*.

Nadzorem objęte będą w 2009 r. podmioty, w stosunku do których istnieje podejrzenie występowania nieprawidłowości w zakresie legalności zatrudnienia (na podstawie wniosków i powiadomień z innych organów, analizy skarg, informacji z mediów oraz informacji własnych). Przewidujemy, że będą to branże: usługi hotelarskie i gastronomiczne, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, rolnictwo oraz handel.

Dla realizacji omawianych zadań kontrolnych niezbędna będzie współpraca PIP z organami i instytucjami, które z urzędu zajmują się zwalczaniem pracy

nielegalnej obywateli polskich, jak i nielegalnej pracy, działalności (lub pobytu) cudzoziemców na terytorium Polski. Współdziałanie ze Strażą Graniczną i Policją w tym zakresie polegać będzie na doskonaleniu metod kontroli i koordynacji współdziałania.

W 2009 r., realizując zadania **instytucji łącznikowej**, Państwowa Inspekcja Pracy będzie współpracowała z urzędami państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za nadzór nad warunkami pracy i zatrudnienia pracowników. Współpraca będzie polegała między innymi na:

- 1) udzielaniu informacji o warunkach zatrudnienia pracowników skierowanych do wykonywania pracy na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej na określony czas, przez pracodawcę mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) informowaniu o stwierdzonych wykroczeniach przeciwko prawom pracowników skierowanych do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na określony czas przez pracodawcę mającego siedzibę w państwie będącym członkiem Unii Europejskiej,
- 3) wskazywaniu organu nadzoru nad rynkiem pracy, właściwego do udzielania żądanej informacji.

W ramach rutynowej działalności kontrolnej inspektorzy będą zwracać uwagę na roboty wykonywane w miejscach ogólnodostępnych, w celu eliminowania **zagrożeń o charakterze publicznym**.

Istotną część rutynowych kontroli stanowić będzie także **sprawdzanie realizacji przez pracodawców środków prawnych**, zastosowanych w czasie poprzedniej kontroli. W uzasadnionych przypadkach inspektorzy pracy skorzystają z uprawnienia do **wnioskowania o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe** dla płatnika składek, u którego w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenie przepisów bhp.

Szczególne znaczenie społeczne ma badanie zasadności kierowanych do PIP **skarg pracowniczych**. Ich liczba utrzymuje się na wysokim poziomie, co jest sygnałem niekorzystnej sytuacji w sferze ochrony pracy. Badane będą wszystkie

zgłoszone skargi, ze szczególnym zwróceniem uwagi na skargi dotyczące **niewykonywania** przez pracodawców **orzeczeń sądów pracy**.

Innym bardzo istotnym miernikiem poziomu naruszeń przepisów prawa pracy jest **skala potrzeb w sferze poradnictwa prawnego**, świadczonego bezpłatnie przez nasz urząd (corocznie – ponad 1 mln porad).

Realizując ustawowe zadania, okręgowe inspektoraty będą, tak jak w latach poprzednich, **rejestrować układy zbiorowe pracy**, badając uprzednio ich zgodność z prawem, w celu wyeliminowania układów zawierających postanowienia mniej korzystne od powszechnie obowiązujących.

Rejestrowane będą także w okręgowych inspektoratach pracy **spory zbiorowe** oraz analizowane ich przyczyny, w aspekcie możliwości podjęcia przez PIP stosownych działań, zgodnych z ustawowymi uprawnieniami.

Jak co roku, przeprowadzona zostanie **ocena wybranych aktów prawnych** dot. ochrony pracy, zwłaszcza pod kątem ich skuteczności, praktycznego stosowania przez pracodawców zgodnie z intencją ustawodawcy oraz wątpliwości interpretacyjnych.

Wnioski wykorzystane będą w działaniach służących inicjowaniu rozwiązań legislacyjnych oraz przy opiniowaniu projektów aktów prawnych. Stosownie do potrzeb w sferze legislacji - PIP współpracować będzie w tym zakresie z właściwymi organami i instytucjami.

W 2009 r. urząd realizował będzie również szereg innych zadań, w tym m.in. polegających na:

- prowadzeniu, na wniosek Ministra Środowiska, kontroli przestrzegania przepisów ustawy o **organizmach genetycznie zmodyfikowanych** oraz przekazywaniu informacji o stwierdzonych zagrożeniach;
- kontroli przestrzegania przepisów ustawy o produktach biobójczych;
- ocenie prawidłowości informacji – składanych do ZUS przez pracodawców – zawierających dane dla ustalenia **składki na ubezpieczenie wypadkowe**,
- wydawaniu i cofaniu przez inspektora pracy **zezwoleń na wykonywanie pracy lub innego zajęcia zarobkowego przez dziecko** do ukończenia 16 roku życia, na rzecz podmiotu prowadzącego działalność kulturalną, artystyczną, sportową lub reklamową.

* * *

W działalności kontrolno-nadzorczej będziemy stopniowo odchodzić od szczegółowych kontroli na rzecz kontroli problemowych, pozostawiając zagadnienia mniejszej wagi zakładowym służbom bhp (interwencja inspektora pracy polegać będzie wówczas na wyegzekwowaniu od tych służb stosownych działań).

W trakcie planowych działań kontrolnych inspektorzy skupią szczególną uwagę na ocenie *przygotowania kontrolowanego pracodawcy do samokontroli, w ramach systemu zarządzania firmą*. Trwałą poprawę warunków pracy można bowiem osiągnąć przy zaangażowaniu i wzajemnym wsparciu wszystkich uczestników procesu pracy.

Doskonalony będzie nadzór specjalistyczny w takich dziedzinach gospodarki, jak np.: energetyka, górnictwo, chemia, ochrona zdrowia, budownictwo, które wymagają pogłębionych kontroli i gruntownego wykształcenia branżowego inspektorów.

Kontrole w wymienionych przykładowo rodzajach działalności gospodarczej, jak również związane z badaniem okoliczności i przyczyn katastrof oraz wypadków przy pracy, a także z rozpatrywaniem niektórych skarg - prowadzone będą przez inspektorów pracy-specjalistów w danej dziedzinie. Gwarantuje to ujawnienie nie tylko wszystkich nieprawidłowości, ale przede wszystkim ustalenie ich źródeł i przyczyn oraz opracowanie i wdrożenie programu zapobiegawczego.

Przewiduje się również rozwijanie systemu kontroli dwuetapowych. Jeżeli inspektor pracy w czasie rutynowej kontroli stwierdzi występowanie nieprawidłowości wymagających pogłębionej analizy, drugi jej etap przeprowadzą inspektorzy-specjaliści w danej dziedzinie.

Utrzymana zostanie zasada, że pierwsza kontrola u danego pracodawcy (pod warunkiem niestwierdzenia rażących naruszeń praw pracowniczych) ma charakter rozpoznawczo-doradczy i przeprowadzana jest w taki sposób, by uzyskane o zakładzie informacje służyły optymalnemu ukierunkowaniu dalszych naszych działań, zwłaszcza prewencyjnych.

*Szczegółowe zestawienie zadań kontrolnych i prewencyjnych, przewidzianych do realizacji w 2009 r. w ramach planu koordynowanego centralnie, zawiera **Harmonogram**.*

W załączniku nr 1 przedstawiono wykaz tematów realizowanych przez PIP w ramach rutynowej działalności kontrolnej.

W załączniku nr 2 znajduje się wykaz tematów realizowanych w ramach współpracy wybranych okręgów.

Załącznik nr 3 zawiera listę zadań własnych okręgowych inspektoratów pracy. Obejmują one problemy nieujęte w zadaniach koordynowanych centralnie oraz realizowane przez kilka wybranych okręgowych inspektoratów pracy, a mające – według rozpoznania poszczególnych inspektoratów pracy – istotne znaczenie na terenie objętym ich właściwością terytorialną.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ PREWENCYJNYCH

Przedsięwzięcia prewencyjne inspekcji pracy wspierają działalność kontrolną w sekcjach gospodarki o największym nasileniu zagrożeń lub stanowią odrębne projekty - programy lub kampanie informacyjno-edukacyjne, adresowane do pracodawców zainteresowanych zapewnieniem swoim pracownikom bezpiecznych warunków pracy i właściwej ochrony zdrowia.

W 2009 r. realizowane będą:

Kampania *Bezpieczeństwo pracy w budownictwie: upadki i poślizgnięcia*

Z danych GUS o wypadkach na placach budów w 2007 r. wynika, że aż 23 tys. tych zdarzeń (spośród 99 tys.) polegało na poślizgnięciu się, potknięciu lub upadku (w tym z wysokości). Działania prewencyjne skoncentrowane na poprawie sytuacji w budownictwie, a w szczególności na ograniczeniu zagrożeń skutkujących ww. wypadkami zaplanowane są na lata 2009-2011.

Szczególne uwaga poświęcona zostanie bezpieczeństwu przy wykonywaniu prac na dachach (montaż elementów konstrukcji nośnych dachów i pokrycia dachowego), a także np. prac na ścianach zewnętrznych budynków (izolacje termiczne, nanoszenie tynków, ich malowanie, montaż elementów tworzących elewacje – płytki ceramiczne, blachy elewacyjne itp.).

Kontrole poprzedzone zostaną przekazaniem informacji o wizycie inspektora PIP i udostępnieniem ankiety umożliwiającej pracodawcy samokontrolę. Właściciele zakładów budowlanych będą mieli możliwość skorzystania z programu prewencyjnego, który zakłada dokonanie - we współpracy z inspektorem PIP - oceny warunków pracy i podjęcie odpowiednich działań naprawczych.

Do poszczególnych podmiotów uczestniczących w procesie budowlanym (inwestorzy, projektanci, pracodawcy, kierownicy budów, majstrowie, pracownicy) adresowane będą działania informacyjne, wsparte szeroko zakrojoną kampanią społeczną (z wykorzystaniem mediów w skali całego kraju, nośników reklamy zewnętrznej). Płatny przekaz medialny uzupełniony zostanie kampanią opartą na współpracy non-profit z mediami regionalnymi.

Kampania została włączona do *Krajowej Strategii BHP na lata 2008-2012*, opracowanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Należy podkreślić, że realizacja kampanii uzależniona jest od przyznania dodatkowych środków na działania prewencyjne i promocyjne (zaplanowanych w projekcie budżetu Państwowej Inspekcji Pracy na 2009 r.).

Działania prewencyjne w rolnictwie - ***Ochrona pracy w rolnictwie indywidualnym***

Kontynuować będziemy działania na rzecz ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym, ukierunkowane na poprawę poziomu wiedzy o zagrożeniach w pracy rolniczej i ich skutkach. Adresatami działań, oprócz rolników, są ich rodziny, a zwłaszcza dzieci. Szczególną wagę inspektorzy przykładają do przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym realizowanych w trakcie wizytacji, szkoleń oraz spotkań, podczas których przekazywane są mieszkańcom wsi broszury i ulotki w prosty sposób omawiające najważniejsze zagrożenia oraz popularyzujące praktyczne rozwiązania.

We współpracy z inspekcją brytyjską powstaną polskie wersje materiałów audiowizualnych adresowanych do wiejskich dzieci i młodzieży. W odniesieniu do rolników w dalszym ciągu szczególna uwaga skupiona będzie na kształtowaniu umiejętności oceny ryzyka zawodowego i stosowaniu niezbędnych środków profilaktycznych, zwłaszcza przy obsłudze maszyn, użytkowaniu preparatów chemicznych i pracach związanych z hodowlą zwierząt.

Program prewencyjny ***„Zapobieganie zagrożeniom czynnikami chemicznymi w małych zakładach”***

Kontrole PIP wykazują, że pracodawcy niedostatecznie znają przepisy regulujące problematykę bhp w zakresie prac z niebezpiecznymi chemikaliami. W szczególności dotyczy to niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych o właściwościach rakotwórczych, mutagennych i działających na rozrodczość.

Właściciele firm nie posiadają wystarczającej wiedzy umożliwiającej prawidłową identyfikację czynników chemicznych w środowisku pracy oraz w wielu przypadkach nie znają zasad bezpiecznego ich stosowania. Dotyczy to głównie małych przedsiębiorstw, gdzie wykorzystuje się środki chemiczne w postaci np. farb, lakierów, rozpuszczalników, paliw, preparatów myjących i czyszczących, a których pracownicy nie są poinformowani o niebezpiecznych właściwościach tych czynników.

Opisane nieprawidłowości wskazują na konieczność podjęcia natychmiastowych działań prewencyjno-informacyjnych. Szczególnie duży nacisk należy położyć na opracowanie polskojęzycznych materiałów dotyczących oceny ryzyka zawodowego, które byłyby zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych. Zaplanowany na lata 2009-2010 program prewencyjny zakłada dostarczenie pracodawcom narzędzi do prawidłowej oceny ryzyka zawodowego. Po konsultacjach z partnerami społecznymi, pracodawcami oraz środowiskami naukowymi powstanie szereg publikacji (m.in.: broszury nt. oceny zagrożeń chemicznych i oceny ryzyka zawodowego, plakat informacyjny z nowym oznakowaniem, zgodnym z GHS - Global Harmonized System).

Europejska kampania informacyjna dotycząca ryzyka zawodowego

(w ramach europejskiej kampanii pod auspicjami Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy w Bilbao)

Kampania rozpoczęta w 2008 r. będzie kontynuowana do końca 2009 r. Działania realizowane są w ścisłej współpracy z Krajowym Punktem Centralnym Agencji – koordynatorem kampanii, którym jest Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy. Polska inspekcja weźmie udział w wybranych wydarzeniach kampanii.

Szczególną uwagę poświęcimy znaczeniu oceny ryzyka zawodowego dla poprawy stanu bezpieczeństwa pracy i zdrowia pracowników oraz działaniom informacyjnym na rzecz eliminowania lub ograniczania ryzyka w mikroprzedsiębiorstwach i małych zakładach pracy, zwłaszcza związanego z pracą z preparatami chemicznymi (ze względu na priorytety działalności Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy na rok 2009). Planujemy rozbudowanie strony internetowej - poświęconej ocenie ryzyka zawodowego - o nowe przykłady dla małych firm (we współpracy z inspekcją brytyjską).

Program informacyjno-edukacyjny „**Młodzi pracownicy 2009**”

W dążeniu do trwałej zmiany postaw w sferze ochrony pracy kluczowym adresatem działań prewencyjnych PIP staje się młodzież – nowe pokolenie, które powinno podnieść standardy kultury pracy.

Celem realizowanego od 2006 r. programu jest zwiększenie wśród młodych pracowników świadomości zagrożeń związanych z pracą, a także promocja obecności zagadnień bezpieczeństwa pracy w procesie edukacji i przygotowania młodych ludzi do pracy zawodowej. Program realizowany jest z wykorzystaniem materiałów opracowanych przez CIOP-PIB i inspekcję pracy.

W 2009 r. przewidujemy:

- przygotowanie multimedialnych materiałów informacyjnych dla nauczycieli biorących udział w programie edukacyjnym „Kultura bezpieczeństwa”;
- stałą współpracę okręgowych inspektoratów pracy z nauczycielami zaangażowanymi w program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa” w latach 2006-2008;
- organizację w okręgowych inspektoratach pracy „Dni otwartych” dla młodzieży i nauczycieli ze szkół ponadgimnazjalnych;
- nową rekrutację nauczycieli zainteresowanych realizacją programu w roku szkolnym 2009-2010;
- prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych wspólnie z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym, Związkiem Rzemiosła Polskiego, Ochotniczymi Hufcami Pracy oraz partnerami społecznymi.

Ponadto, w planie wydawniczym uwzględniliśmy wznowienie wybranych publikacji dla młodzieży i młodych pracowników. W ramach serwisu www.pip.gov.pl prowadzona będzie strona internetowa adresowana do młodych pracowników.

Program prewencyjny dot. zapobiegania negatywnym skutkom przeciążenia psychicznego i stresu w miejscu pracy

Jak wynika z badań *Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy w Bilbao*, nadmierny stres w miejscu pracy dotyka obecnie ponad jedną trzecią zatrudnionych. Prognozy *Agencji* wskazują na dalszy wzrost roli czynników psychospołecznych w szeroko pojętym środowisku pracy. Przewidziany w 2009 r.

program stanowi kontynuację trzyletniej współpracy PIP z organizacjami pracodawców, związkami zawodowymi, służbami bhp oraz specjalistami medycyny i psychologii pracy w całym kraju, i będzie realizowany przez wybrane okręgowe inspektoraty pracy, które uzyskały dotychczas najlepsze wyniki w jego wdrażaniu. Planowane jest przeprowadzenie szkoleń antystresowych i treningów psychologicznych w zakładach pracy na większą niż dotychczas skalę. Inspekcja pracy zamierza także zainteresować programem szersze niż dotychczas grono partnerów społecznych oraz zaprojektować finansowe i organizacyjne podstawy dla jego funkcjonowania niezależnie od urzędu. W następnych latach zebrane i wydane zostaną przykłady *najlepszych praktyk* wypracowanych podczas realizacji programu.

Program prewencyjny dot. spełniania wymagań minimalnych

Ze względu na skalę i rangę problemu, planujemy kontynuowanie programu informacyjno-prewencyjnego jako zadania wspierającego działania kontrolno-nadzorcze. Celem jest redukcja ryzyka zawodowego przy użytkowaniu maszyn, przez dostosowanie ich do standardów unijnych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy - w grupie zakładów, w których użytkowane są obrabiarki do metali, a także w przedsiębiorstwach branży budowlanej, wykorzystujących sprzęt do tymczasowej pracy na wysokości (rusztowania budowlane).

Program promocyjny - ***Przestrzeganie prawa pracy w małych zakładach***, w których pracodawca sam wykonuje zadania służby bhp zgodnie z art. 237¹¹ Kodeksu pracy (kontynuacja tematu ogólnopolskiego od 2003 r.).

W dalszym ciągu prowadzić będziemy program adresowany do pracodawców - właścicieli najmniejszych firm; grupa ta zostanie rozszerzona jednak o pracodawców zatrudniających do 20 pracowników, którzy w praktyce sami wykonują zadania służby bhp. Program oparty jest na zasadzie samokontroli i dobrowolnym zaangażowaniu uczestników. Pracodawca, za pomocą przygotowanych przez inspekcję pracy narzędzi, identyfikuje występujące w jego zakładzie problemy i nieprawidłowości, ocenia ich skalę oraz określa sposoby i terminy likwidacji naruszeń.

W roku 2009 planujemy również rozpoczęcie realizacji projektu internetowego „**Prawna ochrona pracy – internetowy system poradnictwa i informacji z zakresu prawa pracy**”.

Celem projektu jest utworzenie obszernej bazy zawierającej przepisy z zakresu prawa pracy, a także interpretacje i porady prawne.

W 2009 r. organizowane będą także kolejne edycje konkursów promujących problematykę ochrony pracy oraz działalność ludzi zaangażowanych w przedsięwzięcia na rzecz bezpieczeństwa pracy:

Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej

W 2007 r. konkurs PIP został objęty honorowym patronatem Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. Założeniem konkursu jest promowanie najlepszych praktyk w sferze ochrony pracy oraz inspirowanie pracodawców do działań mających na celu eliminację zagrożeń występujących w ich zakładach. Państwowa Inspekcja Pracy będzie promować i rekomendować - jako godne naśladowania wzorce - laureatów tego konkursu, uhonorowanych umieszczeniem na *Złotej Liście Polskich Pracodawców*.

Konkurs wiedzy o zasadach bezpieczeństwa i higieny pracy dla uczniów z zakładów rzemieślniczych

Konkurs przeprowadza Związek Rzemiosła Polskiego we współpracy z Państwową Inspekcją Pracy. Jego cel to ugruntowanie wiedzy młodych pracowników z zakresu prawnej ochrony pracy oraz przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Na najaktywniejszego społecznego inspektora pracy

Celem konkursu jest promowanie działalności społecznych inspektorów pracy w obszarze warunków pracy i praworządności w stosunkach pracy. Oczekiwany rezultat działań konkursowych to systematyczna poprawa stanu ochrony pracy w polskich zakładach.

Z zakresu wiedzy o bhp w szkołach rolniczych i rolnictwie indywidualnym

Olimpiady i konkursy rolnicze organizowane są przez okręgowe inspektoraty pracy dla dzieci i młodzieży oraz dla rolników indywidualnych.

Bezpieczne gospodarstwo rolne

Konkurs przygotowany jest przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwową Inspekcję Pracy, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Agencję Nieruchomości Rolnych oraz inne instytucje i organizacje działające na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych.

Bezpieczna budowa

Celem konkursu jest upowszechnianie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy na placach budów, a także promowanie tych wykonawców robót budowlanych, którzy zapewniają odpowiednie standardy bezpieczeństwa w procesie realizacji inwestycji.

Ponadto, Główny Inspektor Pracy przyzna w 2009 r.:

- Nagrodę im. H. Kraheleskiej,
- Nagrodę dla dziennikarzy,
- Nagrody związane z Targami „Sawo”,
- Puchar dla bezpiecznej piekarni.

Dla partnerów społecznych (związków zawodowych i organizacji pracodawców) zorganizowane zostaną szkolenia na poziomie centralnym oraz w okręgowych inspektoratach pracy.

W 2009 r. kontynuujemy wydawanie miesięcznika *Inspektor Pracy* oraz *Zeszytów Inspektora Pracy*.

Rozwijana będzie współpraca z **mediami** – zarówno centralnymi, jak i terenowymi – które są ważnym sojusznikiem inspekcji w działaniach na rzecz poprawy przestrzegania prawa pracy.

W kwietniu 2009 r. podsumowana zostanie 2-letnia **Europejska Kampania „Ręczne przemieszczanie ciężarów” – „Mniej dźwigaj”** (realizowana pod auspicjami Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy).

Państwowa Inspekcja Pracy - jako koordynator kampanii prowadzonej w 2008 r. - będzie gospodarzem seminarium w Ośrodku Szkolenia PIP we Wrocławiu. Do udziału w seminarium poświęconym wymianie doświadczeń i prezentacji dobrych praktyk w zakresie eliminacji i ograniczania obciążeń mięśniowo-szkieletowych - zaproszeni zostaną przedstawiciele wszystkich inspekcji krajów Unii Europejskiej.

Szczegółowe zestawienie zadań prewencyjnych PIP na 2009 r. zawiera **Harmonogram**.

WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI I INSTYTUCJAMI ZAJMUJĄCYMI SIĘ PROBLEMATYKĄ OCHRONY PRACY

Współdziałanie PIP z partnerami działającymi na rzecz ochrony pracy stanowi niezbędny warunek poprawy warunków pracy i stanu praworządności. W 2009 r. Państwowa Inspekcja Pracy będzie doskonalić współpracę z organami władzy, jednostkami samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, organami nadzoru nad warunkami pracy, organizacjami pracodawców i pracowników, placówkami naukowo-badawczymi, środkami masowego przekazu, a także innymi organizacjami i stowarzyszeniami zajmującymi się problematyką warunków pracy i przestrzegania praw pracowniczych.

Krajowi partnerzy, z którymi PIP rozwijać będzie współpracę w działaniach na rzecz ochrony pracy, to zwłaszcza:

- ogólnopolskie organizacje pracodawców i związków zawodowych. Doświadczenia własne oraz partnerów zagranicznych jednoznacznie potwierdzają dużo większą efektywność działań prewencyjnych, w tym promujących ochronę pracy, adresowanych nie do pojedynczych pracodawców lub zatrudnianych przez nich pracowników, lecz do ich organizacji.
- inne organy nadzoru i kontroli warunków pracy. Szczególną wagę nadal przykładac będziemy do koordynowania działań, wzajemnego wykorzystania specjalistycznej kadry, posiadanych zasobów informacji i doświadczeń.

Przy realizacji takich zadań, jak kontrole zakładów o ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zakładów charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych, stanu bezpieczeństwa pracy w transporcie drogowym towarów niebezpiecznych, podczas usuwania wyrobów zawierających azbest, w samochodowych warsztatach mechanicznych i lakierniczych, w górnictwie, bezpieczeństwa pracy na budowach, bezpieczeństwa stosowania chemikaliów, w tym przestrzegania rozporządzenia REACH, a także w *nadzorze rynku* – PIP współdziałać będzie z:

- ✓ Państwową Strażą Pożarną,
- ✓ Państwową Inspekcją Sanitarną,
- ✓ Inspekcją Ochrony Środowiska,
- ✓ Urzędem Dozoru Technicznego,
- ✓ Głównym Urzędem Nadzoru Budowlanego,

- ✓ Wyższym Urzędem Górniczym,
- ✓ Policją,
- ✓ Głównym Inspektoratem Transportu Drogowego,
- ✓ Biurem do Spraw Substancji i Preparatów Chemicznych,
- ✓ Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

zgodnie z zakresem kompetencji ww. organów.

- Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy. Współpraca dotyczyć będzie zwłaszcza problematyki oceny ryzyka zawodowego, ergonomicznych czynników ryzyka w wybranych branżach, zagrożeń układu mięśniowo-szkieletowego, bezpieczeństwa pracy w budownictwie, stresu i przeciążenia psychicznego w miejscu pracy, a także działań edukacyjnych adresowanych specjalnie do młodych pracowników.
- Instytut Medycyny Pracy w Łodzi. Współdziałanie obejmie w szczególności problematykę zagrożeń przy ręcznych pracach transportowych, stresu i przeciążenia psychicznego w miejscu pracy oraz wymagań w zakresie przystosowania stanowisk pracy dla potrzeb osób niepełnosprawnych.
- centralne organy państwa i agendy działające w obszarze rolnictwa, związki, organizacje i stowarzyszenia rolnicze. Przedsięwzięcia te prowadzone będą głównie we współdziałaniu z sygnatariuszami *Porozumienia w sprawie współpracy na rzecz poprawy stanu bhp w rolnictwie*.
- organy i instytucje zwalczające nielegalną pracę obywateli polskich oraz nielegalną pracę lub działalność cudzoziemców na terytorium RP.

Przy realizacji zadań kontrolnych z zakresu legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej, niezbędne będzie współdziałanie Państwowej Inspekcji Pracy z organami i instytucjami, do kompetencji których należy zwalczanie pracy nielegalnej obywateli polskich i cudzoziemców, a także naruszeń przepisów dotyczących ich pobytu na terytorium Polski. Obok doskonalenia dotychczasowych, przewidujemy rozwijanie nowych form współpracy. Dotyczy to zwłaszcza kontaktów ze **Strażą Graniczną i Policją** w zakresie zwalczania naruszeń przepisów o cudzoziemcach. Współpraca ze Służbą Celną obejmować też będzie problematykę spełniania wymagań zasadniczych przez wyroby sprowadzane do Polski.

Podniesienie efektywności działań Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie kontroli legalności zatrudnienia wymaga ponadto wypracowania nowych form współpracy z ZUS, KRUS i właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Będziemy czynić wysiłki, aby do walki z nielegalnym zatrudnieniem włączyć partnerów społecznych (np. poprzez zawarcie stosownych porozumień), zwłaszcza w sektorze budownictwa.

Szczególne znaczenie ma dla nas dobra współpraca z Parlamentem i Rządem. Konstrukcja *Programu działania* umożliwi podejmowanie niezbędnych działań interwencyjnych, zgodnie z sygnałami i problemami zgłaszanymi PIP przez organa władzy.

Będziemy rozwijać i doskonalić współdziałanie z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, polegające zwłaszcza na opiniowaniu projektów aktów prawnych, przekazywaniu materiałów o wynikach przeprowadzonych kontroli, a także informacji w zakresie funkcjonowania w praktyce przepisów prawa pracy.

Podobnie jak w latach poprzednich, przedstawiciele PIP będą brać udział w posiedzeniach Zespołów Komisji Trójstronnej, poświęconych problematyce przestrzegania uprawnień pracowniczych, bezpieczeństwa pracy, a także projektom legislacyjnym w zakresie ochrony pracy.

DZIAŁALNOŚĆ WEWNĄTRZORGANIZACYJNA

Działania wewnątrzorganizacyjne mają przede wszystkim na celu doskonalenie pracy urzędu poprzez kontrole wewnętrzne oraz szkolenie kadry.

Kontrole wewnętrzne ukierunkowane zostaną na ocenę efektywności funkcjonowania struktur organizacyjnych PIP i prawidłowości procesu kontrolno-nadzorczego oraz gospodarki finansowej.

Plan szkoleń na 2009 r. będzie uwzględniał priorytety działania oraz potrzeby zgłoszone przez jednostki organizacyjne PIP.

Doskonalenie wiedzy zawodowej pracowników realizowane będzie poprzez:

- szkolenia centralne – z udziałem przedstawicieli wszystkich jednostek organizacyjnych PIP,
- szkolenia wewnętrzne – organizowane, zgodnie z lokalnymi potrzebami, w okręgowych inspektoratach pracy, również z wykorzystaniem wiedzy uczestników szkoleń centralnych,

- narady instruktażowo-szkoleniowe, których celem jest praktyczne przygotowanie do prowadzenia kontroli, zgodnie z rocznym harmonogramem realizacji zadań,
- udział w konferencjach, sympozjach i seminariach.

W celu zapewnienia wysokiej jakości szkoleń Państwowa Inspekcja Pracy będzie współpracować z instytutami naukowo-badawczymi, wyższymi uczelniami oraz innymi organami nadzoru zajmującymi się problematyką ochrony pracy. Podejmiemy również intensywne starania w celu **pozyskania środków unijnych** na szkolenia inspektorów, a także na działania prewencyjne.

Biorąc pod uwagę potrzeby PIP, pracownikom stwarzane będą możliwości w zakresie uzupełniania oraz doskonalenia wiedzy i kwalifikacji zawodowych w ramach studiów wyższych i podyplomowych.

W 2009 r. kontynuowane będą prace związane z **informatyzacją PIP**. Obejmą one:

- a. utrzymanie i rozbudowę sieci teleinformatycznej PIP;
- b. przystosowanie urzędu do obsługi dokumentów w formie elektronicznej;
- c. rozbudowę i modernizację zasobów sprzętu komputerowego oraz zakupy oprogramowania;
- d. szkolenia informatyczne.

W ramach powyższych działań przewidujemy:

- aktualizację i ujednoczenie serwerów Microsoft Windows oraz oprogramowania;
- zakup komputerów stacjonarnych, a także laptopów dla inspektorów pracy (w tym w ramach wymiany sprzętu przestarzałego i uszkodzonego, gdy naprawa już nie jest opłacalna);
- zakup bazy przepisów prawnych;
- modernizację bazy bibliotecznej;
- udział w szkoleniach, spotkaniach i konferencjach o tematyce informatycznej.

Wdrożony zostanie – opracowany we własnym zakresie – program wspomagający działania kontrolno-nadzorcze oraz prewencyjno-profilaktyczne inspektora, jednak nadal będą trwały prace nad jego rozbudową - kolejnymi modułami zwiększającymi funkcjonalność.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W 2009 r. Państwowa Inspekcja Pracy będzie realizować dotychczasowe zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, w szczególności dotyczące wdrażania europejskiej strategii bezpieczeństwa i ochrony pracy na lata 2007-2012 przy uwzględnieniu „Wspólnych zasad dla inspekcji pracy w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy” sformułowanych przez Komitet Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC). Współpraca międzynarodowa obejmować będzie wymianę doświadczeń w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony pracy oraz kontroli legalności zatrudnienia.

Członkostwo w **Komitecie Wyższych Inspektorów Pracy** wiąże się z udziałem członków Komitetu – przedstawicieli Państwowej Inspekcji Pracy w jego posiedzeniach plenarnych, a także z udziałem przedstawicieli inspekcji pracy w spotkaniach grup roboczych SLIC: ds. ręcznego przemieszczania ciężarów, egzekwowania prawa wspólnotowego, ds. dyrektywy maszynowej oraz ds. oceny systemów inspekcji pracy państw członkowskich (przedstawiciel PIP będzie uczestniczył w ocenie urzędu inspekcji pracy na Malcie).

W związku z przejęciem przez Państwową Inspekcję Pracy w roku 2008 **przewodnictwa europejskiej kampanii „Ręczne przemieszczanie ciężarów”**, w pierwszym kwartale 2009 r. planowane jest zorganizowanie w Ośrodku Szkolenia PIP we Wrocławiu seminarium podsumowującego dwuletnią kampanię Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy, z udziałem przedstawicieli inspekcji pracy państw członkowskich UE.

Ponadto w 2009 r. PIP będzie współuczestniczyć w realizacji kolejnej kampanii SLIC dot. oceny ryzyka zawodowego w odniesieniu do zagrożeń chemicznych.

Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Pracy biorą również udział, na wniosek instytucji krajowych (tzw. instytucji wiodących), w pracach grup roboczych **Rady Unii Europejskiej** dot. dyrektywy o środkach ochrony indywidualnej i dyrektywy maszynowej. Dodatkowo uczestniczymy w pracach Grup Współpracy Administracyjnej ADCO: ds. dyrektywy maszynowej, dźwigowej i środków ochrony indywidualnej, a także w spotkaniach Grupy Ekspertów Krajowych ds. implementacji dyrektywy dot. delegowania pracowników w ramach świadczenia usług.

W porozumieniu z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy - Państwowym Instytutem Badawczym prowadzone będą działania związane z ogólnoeuropejską kampanią nt. oceny ryzyka zawodowego, realizowaną pod egidą Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy w Bilbao.

We współdziałaniu z **Międzynarodową Organizacją Pracy** realizowany będzie projekt poświęcony zwalczaniu handlu ludźmi i pracy przymusowej. Koordynatorem programu jest włoskie Ministerstwo Praw i Równości Szans. Projekt zakłada spotkania grupy ekspertów w celu opracowania przewodnika po dobrych praktykach, który będzie poświęcony problematyce handlu ludźmi i pracy przymusowej.

Rozwijana będzie - z udziałem Ośrodka Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu - współpraca w ramach międzynarodowej sieci instytutów szkoleniowych w dziedzinie ochrony pracy (**RIIFT**). Delegacja Państwowej Inspekcji Pracy weźmie udział w dwóch spotkaniach sieci instytutów szkoleniowych.

W zakresie **kontroli legalności zatrudnienia** współpracować będziemy z urzędami partnerskimi, które mają znaczące doświadczenia w zwalczaniu pracy „na czarno” - z inspekcjami z Holandii, Belgii, Francji, Włoch i Hiszpanii.

W celu stworzenia skutecznego systemu wymiany informacji o **pracownikach delegowanych** w ramach świadczenia usług (zgodnie z dyrektywą 96/71 WE), w 2009 r. realizowane będą zawarte w tym zakresie porozumienia z Holandią, Belgią i Norwegią. Na rok 2009 planowane jest również negocjowanie i podpisanie porozumienia obejmującego wymianę informacji z Francją, Włochami i Hiszpanią.

Kontynuowana będzie współpraca z inspekcjami europejskimi polegająca na wymianie doświadczeń i prowadzeniu wspólnych **działań prewencyjnych**, w szczególności dotyczących prewencji wypadkowej w sektorze budowlanym, zapobiegania poważnym awariom przemysłowym oraz działalności informacyjnej

skierowanej do rolników indywidualnych. Planuje się wymianę doświadczeń w tych dziedzinach z urzędami **brytyjskiej (HSE) i irlandzkiej (HSA) inspekcji pracy**.

W związku z przygotowaniem do finałów piłkarskich mistrzostw Europy w 2012 roku planowane są spotkania robocze służące poznaniu doświadczeń inspekcji europejskich zdobytych w związku z nadzorem i kontrolą dużych inwestycji budowlanych (dotyczy to **Niemiec** - Finały Mistrzostw Świata UEFA w 2006 r. oraz **Austrii i Szwajcarii** - współorganizatorzy Euro 2008).

Na szczeblu okręgowych inspektoratów pracy prowadzona będzie **współpraca przygraniczna** z Czechami, Niemcami, Litwą, Słowacją i Ukrainą. W szczególności popularyzowane będą najlepsze praktyki wypracowane we współpracy z inspekcją litewską, takie jak: wymiana wykładowców, spotkania zespołów merytorycznych oraz wykorzystywanie sprawdzonych przez partnera narzędzi prewencyjnych.